

dávno dokázali existenci duchovných schopností, „naprosto odlišných od utilitaristických stavů vědomí“. Další Bergmanovy úvahy (např. o parapsychologii, instinktech apod.) jsou už jen vedlejší výhonky protivědeckých spekulací, které — jak vidět — nejsou ani nové, ani odvážné, nepokládáme-li ovšem za projev odvahy ztotožnění víry v boha s popřením rozumu. A tak nejzajímavější na celém tomto příspěvku je koneckonců to, že se v něm autor dovolává při obhajobě svých iracionalistických a mystických názorů vedle Jasperse také Em. Hábla; Bergman cituje obšírně z „Utěchy z filosofie“, tklivě se rozepíše o Rádlově chorobě a s jakýmsi nepřirozeným nadšením zdůrazňuje, že velký český biolog objevil pravou filosofii teprve v době těžké choroby a tlisnivé samoty.

Josef Macháček

Les grands courants de la pensée mondiale contemporaine. Panoramas nationaux. — Milan 1958, 2 sv., 1326 s. — Třicet autorů se podílelo na této práci a jejím výsledkem je 27 monografií, které — třebaže mají podat přehled o současném filosofickém myšlení všech národů — tvoří pouze jednu (první) ze tří částí celého díla; na „Panoramas nationaux“ (výklad jednotlivých národních filosofii) navazují totiž „Tendances principales“ (výklad základních filosofických směrů) a „Portraits ou médailles“ (tj. portréty nejvýznamnějších filosofů). První dva svazky, pojednávající o hlavních proudech současného myšlení z hlediska jednotlivých zemí a národů, obsahují monografie dobré i slabé, zbytečně rozvláčné i zbytečně stručné, podle toho, kdo kterou studii psal. O filosofii v Československu informuje stať zesnulého L. Riegra (profesora KU v Praze), a řekněme hned, že autor chápal účel „panoramatického“ výkladu příliš úzce; na 37 stránkách textu se snaží zachytit vše, co lze říci o naší filosofii v první polovině 20. století, a proto mu nakonec unikají věci nejpodstatnější (tak např. poslední oddíl věnovaný marxistické filosofii je více méně jen neúplný seznam jmen, a ani výklad zahrnutý do předchozích oddílů nepřesahuje rámec pouhého popisu filosofické problematiky). Jiné země a národy jsou na tom ještě hůře, a to nikoliv snad proto, že jejich národní filosofie je v začátcích (jako např. v zemích, které se teprve osvobozují od koloniální nadvlády), nýbrž proto, že jejich filosofii interpretují autoři nepřátelsky předpojatí. Tak o filosofii „Ruska (SSSR)“ pojednává monografie pařížského univerzitního učitele P. Pascala, rumunskou filosofii vykládá rumunský emigrant působící v Madridu, apod. Filosofie různých národů je kromě toho často řazena do jedné kapitoly (Anglie a dominia, Latinská Amerika, Skandinávské státy, Arabský svět), a to rovněž zkresluje jejich podíl na hlavních proudech soudobého myšlení. Největší nedostatek této kompilace však záleží v tom, na co upozorňuje již její redaktor, italský filosof M. F. Sciaccia — v různém pojetí filosofie u různých autorů. Některé kapitoly se týkají víc historie a ekonomiky nežli filosofie, jinde je filosofie ztotožňována s kulturou vůbec, jinde opět jen s tlustopisy univerzitních profesorů. A i když uvěříme Sciacci, že význam termínu „filosofie“ se mění v závislosti „na kultuře každého národa a na jeho stupni vývoje“, neodstraníme tím ještě nápadnou roztržitost a nestejnorodost celé práce. Není to v žádném případě syntéza filosofického myšlení, nýbrž právě jen kompilace článků o filosofii — kompilace, která informuje o tom, co jednotliví autoři pokládají za hlavní proudy filosofického myšlení v té či oné zemi, nikoli však o tom, jak skutečně vypadá filosofické myšlení 20. století.

Josef Macháček

Gáll Ernő, Sociologia burgheză din România, București 1958, 286 s. — O rumunské sociologii referovala občas v předmnichovské republice „Sociologická revue“ (vydáváná od r. 1930 v Brně), ale i tento časopis věnoval pozornost jen několika badatelům, především těm, kteří se „monografickým“ zaměřením a metodikou sociologického průzkumu neodlišovali podstatně od brněnské školy prof. Arnošta Bláhy. Při četbě knihy „Rumunská buržoazní sociologie“ (její autor je univerzitním profesorem v Cluji) ztrácíme brzy dřívější mylné představy, jako by jediným významným představitelem buržoazní sociologie v Rumunsku byl D. Gusti, případně někteří jeho další žáci a stoupenci. Ne že by Ernő Gáll vytahoval na světlo kdejakého autora nebo kdejaký článek, aby se na nich pocvičil při kritickém výkladu buržoazního myšlení. Jeho rozbor se soustřeďuje jen na hlavní sociologické směry, nicméně i velmi střízlivý výběr těchto směrů prozrazuje, jak pestrá byla tematika rumunských sociologických škol a jak náročné jsou problémy, které musí řešit rumunský marxista, chce-li svédomitě zhodnotit jejich teoretická východiška, metody a výsledky. Nemohu-li doporučit čtenářům, aby si sami prostudovali podnětnou knížku jazykově pro většinu z nich těžce přístupnou, lituji toho hlavně proto, že její autor umí jak mezi jednotlivými sociologickými směry, tak uvnitř těchto směrů příkladně diferencovat, na rozdíl od těch, kdo ještě dnes